

Нұра өзенінің жай күйі

Туған табиғатымыздың тұнық күйінде сақталуына орасан кесапат келтіріп отырған тағы бір кесел – еліміздің экология-экономикалық дамуының қоршаған ортаға барынша зиянды техногендік сипаты. Басқаша айтсақ, экономикалық дамудың техногендік түрі – табиғат ресурстарын тез және арны толмайтындай ойсырата пайдалану, жер қойнауындағы қазба байлықтарын қарақшылықпен игеру, топырақ, орман, су қорларын рәсуа ету, қоршаған ортаны газ, түтін және басқа да өнеркәсіптік зиянды қалдықтармен лаптау болып табылады.

Техногендік кесапаттардың зардабы Нұра өзеніне орны толмас зиян әкелуде. Осыдан біраз жыл бұрын мамандар Нұра өзеніне Теміртау қаласының өндірістік аймақтарынан шыққан сынап қалдықтарының қосылып кеткендігі туралы дабыл қаққан болатын. Бұрын өндірістік сынап қалдықтарын Нұра өзенінің бойындағы Самарқант және Ынтымақ су қоймаларының түбінде өскен сал ұстап қалатын. 2004 жылы болған қатты су тасқыны кезінде өзен суына қосылған сынап қорық көлдеріне дейін жеткен.

Екі жылдан бері Бүкіләлемдік банктің қаржысымен Теміртау қаласында Нұра өзенін тазалау жөніндегі жоба жұмыс істеп келеді. Оған ауыл шаруашылығы министрлігінің Су қорлары жөніндегі комитеті бақылау жасайды. Жоба ластанған су көздерін сынаптан тазартумен қатар, Ынтымақ су қоймасының су бөгеттерін толық қалпына келтіру, Қорғалжын қорығындағы көлдерді қорғау жөніндегі кешенді шараларды жүзеге асыруды көздейді. Алайда, қазіргі кнге дейін белгіленген жоба да, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі

Нұра өзені бассейніндегі су деңгейінің төмендеуі мен ондағы сынаппен ластануға байланысты қалыптасқан экологиялық жағдай қашанда қоғам назарында. Мамандардың бұл өңірдегі экологиялық жағдайға бұлайша алаңдаушылық танытуының өзіндік мәні бар. Себебі, Нұра өзені көп жылдар бойына Қорғалжын табиғи қоры мен Теңіз-Қорғалжын көлдері су жүйесінің негізгі көзі саналып келген. Бертін келе түрлі климаттық және антропогендік жағдайлардың орын алуына және өзеннің толқымалығына байланысты, ол өзі құятын көл деңгейінің кейде толқып, кейде азайып кетуіне әсер етуде. Ондай жағдай тиісінше суда мекендейтін құстардың тіршілік етуіне қауіп төндіреді.

Мамандардың пікіріне сүйенсек, бұрындағы Нұра өзені Теңіз көлін қажетті мөлшердегі сумен қамтамасыз етіп келсе, қазір мұндағы қалыптасқан экологиялық жағдайға байланысты оның мөлшері де едәуір азайған. Мәселен, кейінгі жылдары көлге 500 млн. текше метрдей ғана су келетін көрінеді. Ал негізінен оның мөлшері кемінде 1 млрд. текше метрге жетуі керек екен. Судың аз келуі салдарынан тек соңғы жылдардың өзінде Қорғалжындағы көлдер жүйесінің деңгейі жарты метрге, яғни екі есеге дейін төмендеген. Осының кесірінен таяу келешекте олардың сорланып, тіпті кеуіп кету қаупі төніп тұр.

Нұра өзенінің түбіндегі сынап Теміртау қаласындағы бұрынғы ацальдегид өндіретін «Карбид» өндіріс орнының кесірінен пайда болыпты. Яғни, аталған кәсіпорынның өз жұмысына салғырт қарауының салдарынан Нұраға тасталынған сынаптың көп мөлшері алғашында өзеннің, кейін келе оның арналарының ластануына әкеп соққан. Ал Астананың Нұра өзені қасында орналасқанын ескерсек, бұл жағдай қаланы таза сумен қамтамасыз етуге де кері әсерін тигізетінін ұмытпаған жөн. Міне, осындай себеп-салдар Қорғалжын қорығының басты мақтанышына айналған Теңіз көліне, ондағы тіршілік иелеріне де нұқсан келтіріп отырған жайы бар. «Теңіз» көлі «Тірі көлдер» деп аталатын халықаралық жүйеге енгізілген Қазақстандағы бірінші көл. Яғни, ол әлемдегі осындай 24 бірегей табиғат інжу-маржанының қатарына кіреді. Мұның өзі бұл жердің біз үшін қандай маңызы барын айғақтай түседі.

Қолданған сілтеме:

<http://malimetter.kz/nura-esil-tobyl-su-kozderinin-kazirgi-zhaj-kuji/>